

IAKHorisont 2020

Strategisk plan for IAKH 2016–2020

Innledning

En hovedoppgave for Institutt for arkeologi, konservering og historie er å tilføre samfunnet vitenskapelig fundert innsikt i historie, kulturhistorie og kulturarv, kort sagt tilføre samfunnet tidsdybde. Instituttet tilfører oppvoksende generasjoner tidsdybde gjennom våre studieprogrammer. Vi tilfører forskersamfunnet tidsdybde gjennom å bringe materielle og dokumentariske spor fra fortiden fram i lyset, analysere dem, sette dem i kontekst og bidra til å bevare kulturminner for ettertiden. IAKH tilfører samfunnet utenfor universitetet tidsdybde gjennom å formidle vår forskning i foredrag og i media, gjennom kontakt med arbeidslivet og gjennom å ta del i det offentlige ordskiftet, samt gjennom Universitetet i Oslos nyutviklede nettsted Norgeshistorie.no.

I en tid der tempoet blir stadig høyere og øyeblikkene stadig kortere, er vitenskapelig fundert tidsdybde viktigere enn noen gang. Men den er ikke mer etterspurt. Historiske og arkeologiske studier av og formidling av kunnskap om fortiden har ikke lenger den selvfølgelige plass i bevissthet og budsjetter som fagene nøy godt av i en tid da konstruksjonen av en stolt fortid ble ansett viktig for å forme nasjonal stolthet og kjærlighet til fedrelandet gjennom skolen og museer og andre institusjoner. Tilsvarende kan ikke oppslutningen om konserveringsfaget baseres på en vedvarende interesse for å bevare nasjonale klenodier. Men endringene innebærer også åpninger. Nedbyggingen av landegrensene og utviklingen av et verdenssamfunn der andre kollektive identiteter supplerer og konkurrerer med nasjonen, gir nye muligheter for fag som søker sine studieobjekter i tider før nasjonalstatens hegemoni, og for forskningsprosjekter som ikke er basert på en metodologisk nasjonalisme som i nasjonalstatens tidsalder lett fremstod som en selvfølge.

Å sikre vitenskapelig fundert tidsdybde i en presentistisk tid krever at IAKHs fag oppleves relevante for samfunnet og den enkelte. Å skaffe instituttet ressurser i en tid der kravene om forskningens betydning for økonomisk vekst dominerer, og der universitetsstudiers betydning for personlig vekst er skjøvet i bakgrunnen, krever at de ekspansjonsmulighetene som finnes, utnyttes aktivt. Mer enn før legger myndigheter og finansieringsordninger i dag vekt på arbeidslivsrelevans av utdanningen, gjennomstrømming av studenter og eksellens i forskningen – forstått som publisering i internasjonalt anerkjente kanaler. Det varierer hvor godt humanistiske fagfelt er tilpasset den nye virkeligheten. Særlig utfordrende er situasjonen for fag som tradisjonelt har vært basert på frie, ofte langvarige og lite rettlinjede studier, der forskningen i deler av feltet har vært preget av nasjonsbygging eller andre former for lokal identitetsbygging, og med publiseringsmønstre dårlig tilpasset et internasjonalt forskersamfunn basert på publisering av artikler i engelskspråklige tidsskrifter.

Ekspansjonsmulighetene i årene fremover befinner seg langs to akser. Den ene består i å øke søkningen til, redusere frafallet fra og øke gjennomføringen i instituttets studieprogrammer. Den andre innebærer å skaffe mer ekstern forskningsfinansiering gjennom Forskningsrådet – særlig andre programmer enn FRIPRO – EU-systemet og andre eksterne kilder. IAKH må ha studier som er mer attraktive, studenter som er mer effektive, og forskere som er bedre i stand til å hente forskningsmidler utenfor UiO. Hvis vi ikke lykkes, vil det bli mindre arkeologi, mindre konservering og mindre historie. Instituttet vil miste studenter og stillinger, og samfunnet vil miste tidsdybde. Gevinstene hvis vi lykkes, er tilsvarende store – for både instituttet og samfunnet.

Utdanning

IAKH har landets eneste studietilbud i konservering, og landets beste i arkeologi og historie. Ingen sammenliknbare studiesteder har høyere inntakskvalitet på disse studiene enn UiO. Det gis god, forskningsbasert undervisning av lærere som gløder for sine fag. Læringsmiljøprisen til John McNicol i 2014 for masteremnet i historieformidling (HIS4050) viser at IAKH kan være stolt av utdanningen som gis.

Samtidig har instituttet store utfordringer på utdanningssiden. Riktignok fylles opptakskvoten på alle studietilbudene på lavere grad, men på høyere grad er det ledige plasser. Terskelen for å komme inn på bachelorprogrammene er lav: I det siste har alle med studiespesialisering fra videregående skole kommet inn på ARKO-programmet, og nesten alle på historie. Gjennomføringsgraden på bachelor er også lav: nesten halvparten av studentene på kulturarv- og bevaringskunnskap (konservering) og over 60 % av arkeologi- og historiestudentene fullfører aldri. På master fullfører en større andel, herunder nesten alle på konservering. Men forbedringsrommet også på master er fortsatt betydelig – særlig når det gjelder å fullføre på normert tid. Fullføring vil få større økonomisk betydning fra 2017, når en del av resultatmidlene som institusjonene i dag får for studiepoeng, vil gå over til å bli gitt for bachelor- og mastergrader.

At studenter slutter på et studieprogram, betyr ikke at tiden de har fulgt programmet, har vært bortkastet. De kan blant annet ha lært noe om seg selv. Men hvis ikke gjennomføringen øker, vil instituttet kunne tape betydelige summer. Det hjelper lite at de fleste utdanningene på Det humanistiske fakultet er enda dårligere stilt både med hensyn til søkning og frafall. Glasset kan riktignok også sies å være halvfullt: Instituttet har et stort inntektspotensiale dersom en større andel av de studentene som begynner på programmene, fullfører studieløpet ved IAKH. Tidligere tiltak som historiestudentmonitoren i 2011 og det etterfølgende mentorprogrammet har ikke hatt synlig virkning og er blitt lagt ned. Mange av årsaksfaktorene bak frafallet ligger trolig utenfor instituttets kontroll. Likevel må arbeidet mot frafall og for økt gjennomføring fortsette. Engasjert og tidsmessig undervisning står sentralt, samt leting etter effektive grep for å få begynnerstudenter til å trives og oppleve at de mestrer studenttilværelsen.

En annen utfordring møter studentene når de er ferdige: UiOs kandidatundersøkelse viser at arbeidslivet i mindre grad etterspør kompetanse fra HF enn fra andre fakulteter, hvilket gir seg utslag i at kandidatene bruker lengre tid på å få jobb, og jobbene de får, er mindre relevante for utdanningen og lavere lønnet enn jobbene kandidater fra andre HUMSAM-fakulteter på UiO får. At kandidater fra andre humanistiske studieprogrammer er enda dårligere tilpasset arbeidsmarkedet, og at historikerne ifølge kandidatundersøkelsen er blant humanistene med høyest lønn, er i denne sammenheng en fattig trøst. Studenter i arkeologi og historie må gå ut med en kompetanse som arbeidslivet etterspør, slik tilfellet synes å være med (riktignok langt færre) masterkandidater i konservering. Det trengs tettere kontakt med arbeidslivet enn i dag, og mer arbeidslivsrelevante emner i studietilbudet, slik fakultetet arbeider med å legge til rette for – uten at det går på bekostning av studienes akademiske kvaliteter i form av øvelse i selvstendighet, analytisk kompetanse og dypdykk i et stort datamateriale: kvaliteter som også er nyttige i arbeidslivet. Arbeidslivskontaktbehovet fremstår særlig stort i historie, der en ekstra vanskelighet er at de ferdige kandidatene som ikke går til skolen, går ut i så forskjellige deler av arbeidslivet. Spredningen i historiekandidatenes yrkesvalg gjør det utfordrende å utvikle fagnære, arbeidslivsrelevante emner som appellerer til andre enn en liten del av studentene.

En særlig utfordring for utdanningen ved IAKH er kjønnsbalanse. Det er for få jenter (færre enn 1/3) som søker historie, og for få gutter (færre enn 1/4) som søker konservering. I stor grad skyldes nok ubalansen faktorer utenfor instituttets kontroll, nemlig potensielle søkeres forforståelse av hva studiene går ut på. Vi må arbeide for å korrigere misforståelser, men også være særlig bevisst hvordan våre enkjønnede fag fremstår i offentligheten og i møtet med studentene, og spørre oss selv om vi (ubevisst) legger mer vekt på det ene enn det andre kjønnets interesser og perspektiver.

En annen særlig utfordring for IAKH er studentmobilitet. Etter aktivt administrativt arbeid har tallene blitt noe bedre i senere år, men fortsatt ønsker for få studenter på våre programmer å ta deler av utdanningen utenlands. Dermed går de glipp av anledningen både til å lære andre språk og kulturer å kjenne, og til å få utenfraperspektiver på hvordan vi har ordnet oss her til lands. I et stadig mer internasjonalt arbeidsliv risikerer de dessuten å mangle et fortrinn andre arbeidssøkere har skaffet seg i løpet av utdanningen. Det aktive arbeidet med å legge administrativt til rette for utveksling må fortsette, og det må jobbes videre med å lage faglige stier i studiene som fører utenlands gjennom å opparbeide tette bånd til samarbeidende institusjoner der vi er trygge på at studenter kan få stort faglig utbytte uten å møte uforholdsmessige store praktiske vansker med bolig, språk og plass på relevante emner. Aller viktigst er trolig lærere som overbeviser studentene om verdien av utenlandsopphold.

Utveksling er en *two-way street*. Særlig viktig er ERASMUS-programmet, som både gir IAKHs lærere og studenter en ramme som kan brukes til å dra ut i Europa, og gir lærere og studenter fra andre europeiske læresteder mulighet til å komme til UiO. Vi bør benytte anledningen til å bruke ERASMUS-lærere fra samarbeidende institusjoner i undervisningen på våre emner. Og utenlandske studenter som kommer til IAKH, må få et studietilbud på felter de er interessert i på et språk de behersker. I praksis betyr det at vi må tilby emner på engelsk på områder vi vet innreisende studenter etterspør. Kan vi tilby hele masterløp på engelsk, vil vi dessuten øke attraktiviteten både overfor utenlandske studenter som ønsker å studere i et Norge uten studieavgifter, og norske studenter som ønsker kompetanse for et internasjonalt arbeidsmarked. Vi bør utvikle engelskspråklige masterstudier i yngre jernalder/vikingtid (tverrfaglig arkeologi/historie) – på egen hånd eller i samarbeid med det nye programmet Viking and Medieval Studies til Institutt for lingvistiske og nordiske studier (ILN) – og i moderne internasjonal/transnasjonal historie. Det sistnevnte vil ha en særlig appell til kandidater fra bachelorprogrammet i Internasjonale studier, som IAKH samarbeider med Institutt for statsvitenskap (ISV) om, og som årlig tar opp 80 svært motiverte, svært ambisiøse og svært flinke studenter. IAKH bør dessuten fortsette samarbeidet med ISV om masterprogrammet Peace and Conflict Studies (PECOS), og se på mulighetene for et tettere samarbeid med Institutt for kulturstudier og orientalske språk om IKOS' ferske engelskspråklige mastertilbud i Museums- og kulturarvstudier (MUSKUL) – særlig aktuelt for arkeologi – og Middle East Studies. Samtidig må vi holde fast ved at hovedtilbudet ved instituttet skal være på norsk, for ikke å skape unødige barrierer for studenter og lærere med norsk som morsmål, og for å sikre studietilbudets relevans for norsk samfunnsliv.

Ytterligere to tverrfaglige studier krever særlig oppmerksomhet. Det ene er det femårige integrerte Lektorprogrammet, der historie er et viktig fordypningsfag og mastertilbud i studieretningen Kultur- og samfunnsfag, og dessuten kan tas som 60-gruppe i studieretningene Norsk og Fremmedspråk. Videregående skole er den viktigste avtakeren av kandidater med master i historie: fra Lektorprogrammet og fra Historieprogrammet med ett års Praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) i tillegg. Det andre er UiOs ambisjoner om å bygge opp et studietilbud knyttet til forskningssatsingen UiO Norden. Når et slikt studietilbud vil komme og hvilket omfang og nivå det vil ha, gjenstår å se, men det er grunn til å regne med at IAKH vil kunne bli bedt om å bidra enten på master eller ph.d.

Forskerutdanningen er et eget felt som snart ti år etter innføringen av ph.d.-graden ved HF ennå ikke er helt ute av støpeskjeen. Utfordringene er særlig knyttet til kursdelen på 30 studiepoeng og integreringen av stipendiatene i instituttets virksomhet og forskningsorganisering. På arkeologi synes den nordiske forskerskolen Dialogues with the Past, som er finansiert av Forskningsrådet, kanalisert via Kulturhistorisk museum og drevet av IAKH, å ha løst det meste. Et tilsvarende tilbud i historie ville være kjærkomment og må forsøkes etablert i samarbeid med historiemiljøer ved andre nordiske forskningsuniversiteter. I første omgang må det gjøres uten tilførsel av midler fra NFR.

IAKH vil:

- Etablere avtaler med videregående skoler i Oslo-området med sikte på å gi elever ved disse skolene bedre kjennskap til studietilbudet ved IAKH – og å gi instituttet bedre kjennskap til hverdagen til elever i videregående skole.
- Øke anstrengelsene for å sikre at begynnerstudenter på instituttets bachelorprogrammer møter et godt sosialt miljø og et studietilbud som oppleves både støttende og krevende – med dertil følgende mestringsfølelse.
- Fortsette arbeidet med å utvikle tidsmessige og studentaktive undervisningsformer uten å redusere faglige krav.
- Etablere nærmere kontakt med arbeidsplasser som er sentrale avtakere av kandidater i historie, med sikte på å utvikle ordninger med prosjekt- eller praksisemner på master i samarbeid med disse slik det er gjort på arkeologi og konservering.
- Opprette et tverrfaglig (arkeologi/historie) engelskspråklig mastertilbud i yngre jernalder/vikingtid og et engelskspråklig mastertilbud i internasjonal/transnasjonal moderne historie.
- Bidra til et studietilbud tilknyttet UiO Norden.
- Utvikle en nordisk forskerskole i historie.

Forskning

Den viktigste forskningsressursen ved IAKH – som ved UiO for øvrig – er forskningstiden til de faste vitenskapelig ansatte. Denne må hegnes om både kvantitativt ved at den knappe halvparten av arbeidstiden som er satt av til forskning og formidling, skjermes fra undervisning og administrasjon, og kvalitativt ved at forskerne har frihet til å følge sine forskningsinteresser innenfor rammene av stillingen de er ansatt i. Det første fordrer aktiv undervisningsplanlegging og arbeidsregnskapsføring for å fordele undervisning og administrative oppgaver jevnt og sørge for at undervisningstilbudet er tilpasset instituttets ressurser.

Ved HF tas den enkelte faste vitenskapelig ansattes frihet å bruke innpå halve arbeidstiden til å følge egne forskningsinteresser i stor grad for gitt. Det er en frihet under ansvar: Forutsetningen er at man produserer – det vil si publiserer – forskningsresultater. Forskningsfriheten forutsetter også at hver enkelt forsker har tilgang til driftsmidler som setter ham eller henne i stand til å utføre forskningen. Faste vitenskapelig ansatte med eksternfinansierte prosjekter må dessuten kunne regne med frikjøp fra annen forskning og undervisning i den grad prosjektet gir økonomisk rom for det og undervisningen kan dekkes opp tilfredsstillende på annen måte. En forutsetning av en annen type er at enhetene ikke bindes opp av forpliktelser til å utføre forskning på områder som bevilgende myndigheter anser ønskelig, men ikke er villig til å finansiere fullt ut eller i mer enn en kort periode. Hvert forskningsfelt instituttet forplikter seg til, innebærer redusert frihet hvis feltet ikke fullfinansieres.

Betydningen av å bevare forskningsfriheten innebærer at forskningsmidler som gir den enkelte forsker anledning til å forfølge sine egne ideer, er særlig verdifulle. Instituttet bør legge særlig til

rette for ansatte som vil søke frie prosjektmidler gjennom NFRs FRIPRO eller EUs ERC for å realisere prosjekter som ellers ikke lar seg finansiere. Samtidig må IAKHs forskere også være fri til å svare på samfunnets behov ved å søke programforskningsmidler fra NFR eller EU hvis man har kompetanse som passer.

En ekspansjonsmulighet IAKH hittil ikke har klart å utnytte – annet enn i form av UiOs ikke ubetydelige trøstepremie da Forum for samtidshistorie nesten nådde opp i 2002 og 2007 – er Forskningsrådets Sentre for fremragende forskning (SFF). Det har blitt etablert i alt fire slike i humaniora; de to som har finansiering i dag, ligger begge ved UiO (Centre for the Study of Mind in Nature ved IFIKK og MultiLing ved ILN). Den fjerde søknadsrunden har deadline ved utgangen av 2015, den femte vil formodentlig komme i 2020. Om vi ikke når opp i denne omgangen, bør instituttet ta et krafttak for å få fram en søknad som kan nå opp i neste tildelingsrunde. Miljøer som har vilje og potensiale til dette – med IAKH som vertsinstitusjon eller i samarbeid med andre sterke grupper utenfor instituttet – bør støttes særskilt. Og IAKH må ta sin rolle som potensielt vertsinstittutt alvorlig, ved å legge til rette for innreisende samarbeidende gjesteforskere allerede i søknads- eller forberedelsesfasen.

Det er i hele instituttets interesse å få EU- eller SFF-midler, siden disse utløser store ekstra midler til vertsinstittuttet. En utfordring ligger i å identifisere hvilke forskere og forskningsmiljøer som har så stort potensiale at fellesskapet bør bruke ressurser på å støtte søknadsarbeidet med tiltak som kan lette og styrke arbeidet og øke sjansene til å nå fram: det være seg administrativ hjelp, lettelser i undervisningsplikten, midler til nettverksreiser, vitenskapelig assistanse, stipendiater, toerstillinger eller gjesteforskere. Fakultetet setter fra 2016 i verk et forsøk med å støtte utvalgte ERC-søkere med søknadsskrivehjelp, stipendiater med mer. IAKH bør henge seg på dette, og gi ytterligere støtte til de av instituttets forskere som blir med på HF's tiltak, samt ev. andre som vi anser har like stort potensiale. For å identifisere støtteverdige forskere må søknader om slik status fra interesserte kandidater gjennomgås av eksperter utenfor IAKH, fortrinnsvis internasjonalt ledende forskere i de relevante fagene som selv har lyktes med ERC eller SFF.

Det er ikke alltid enkelt å si hvorfor søknadsarbeid ikke fører fram. ERC og SFF forutsetter ikke bare en god prosjektidé, men også internasjonal publisering på høyt nivå og en plassering i sentrum av et internasjonalt nettverk av fremragende forskere. Slikt tar tid å bygge opp. Søkere uten en tydelig internasjonal forskningsprofil og et godt internasjonalt nettverk er sjanseløse i EU-sammenheng, og har etter hvert stadig mindre sjanse til å nå opp i FRIPRO. Forskningsterminopphold i utlandet kan være et verdifullt virkemiddel for å styrke internasjonale kontakter. IAKH bør gi forskerne den støtte som er nødvendig for at slike utenlandsopphold skal la seg gjennomføre. Samtidig som det stilles større krav, bør også potensielle FRIPRO-søkere få mer støtte i søknadsarbeidet enn i dag. Det bør være en instituttintern deadline i god tid før NFRs deadline, og søkere med gode prosjektideer og tilstrekkelig god CV bør støttes med vitenskapelig assistanse og tilbakemeldinger fra ekspertlesere.

En mulig bivirkning av å støtte opp om ansatte som har potensiale til å bli internasjonalt ledende og skaffe instituttet forskningsmidler fra de vanskeligst tilgjengelige finansieringskildene, er at det kan medføre sementering av en liten gruppe eliteforskere som får rikelig med ressurser til å utvikle seg videre, mens de fleste blir overlatt til seg selv. Egalitarisme er imidlertid et dårlig prinsipp for ressursbruk ved universitetsforskning. De virkemidlene som her foreslås brukt til å støtte de med størst sjanse til å skaffe IAKH eksterne forskningsmidler, innebærer dessuten ingen forringelse av de mulighetene instituttets ansatte i dag har til å bruke sin forskningstid på å forske og søke om forskningsmidler.

Modellen som her er skissert for å støtte særlig lovende ERC- og SFF-søkere, er blind for hvilke områder søkerne arbeider innenfor. En alternativ (eller for så vidt komplementær) modell kunne

være å single ut visse felter som IAKH ville satse på å gjøre til sine styrker, og legge ressurser til disse. En slik modell krever en grundig diskusjon om strategiske veivalg, og vil kunne føre til at instituttet satser på de feltene som har de instituttpolitisk sterkeste talspersonene heller enn de sterkeste forskerne. Modellen vil dermed kunne fungere kontraproduktivt i forhold til målet om å sikre ekstern finansiering gjennom ERC og SFF. Samtidig er formentlig den modellen som her er foreslått, ikke uavhengig av hvor instituttet har sin forskningsstyrke.

IAKH vil:

- Fortsette å gi personlige driftsmidler til alle vitenskapelige ansatte.
- Fortsette å gi individuelle småforskningsmidler og mulighet til å søke ytterligere forskningsmidler til faste vitenskapelig ansatte med publikasjonsrate tilsvarende minst én vitenskapelig artikkel årlig.
- Oppmuntre vitenskapelig ansatte som søker forskningstermin til å utarbeide planer for opphold ved en utenlandsk forskningsinstitusjon, og gi nødvendig støtte til slike forskningsopphold.
- Gi vitenskapelig ansatte som vil søke NFR/FRIPRO, og som sender prosjektbeskrivelse og CV til instituttledelsen i god tid, anledning til å søke om vitenskapelig assistanse og få tilbakemelding på søknaden.
- Gi faste vitenskapelig ansatte som forplikter seg til å søke ERC, en periode med redusert undervisnings- og administrasjonsplikt, vitenskapelig assistanse, ekstra reisemidler, administrativ støtte til søknadsarbeidet og tilbakemelding på søknaden dersom instituttledelsen etter ekstern ekspertvurdering anser at potensialet til å få ERC-midler er stort. Fagområdet kan få tilført vikarmidler.
- Gi faste vitenskapelig ansatte som forplikter seg til å søke SFF i 2020, en periode med redusert undervisnings- og administrasjonsplikt, vitenskapelig assistanse, ekstra reisemidler, administrativ støtte til søknadsarbeidet og tilbakemelding på søknaden dersom instituttledelsen etter ekstern ekspertvurdering anser at potensialet til å få SFF-midler er stort. Fagområdet kan få tilført vikarmidler, toerstillinger og stipendiater.
- Prioritere fagmiljøer som er utvalgt som SFF-kandidater, ved tildeling til instituttet av ph.d.-stipendiater fra HF.
- Ved henvendelser fra forskere som ikke er fast ansatt ved IAKH, som ønsker å søke NFR eller ERC med IAKH som verts-institutt: prioritere søkere med tilknytning til ansatte utvalgt som ERC-kandidater eller et fagmiljø utvalgt som SFF-kandidat eller et eksisterende NFR- eller ERC-prosjekt eller et prosjekt innenfor UiOs satsingsområder (Livsvitenskap, Energi, Norden) eller et annet større forskningsprosjekt eller et etablert forskningsmiljø ved instituttet.

Formidling

Formidlingsinnsatsen til vitenskapelige ansatte ved IAKH står knapt tilbake for aktiviteten ved noe annet institutt på UiO. Instituttets bidrag til å gi samfunnet tidsdybde er i så måte formidabelt. Formidlingen skjer først og fremst i tradisjonelle kanaler som foredrag, avisartikler og intervjuer i radio og tv, i mindre grad i nye sosiale media. Vinner av UiOs formidlingspris for 2015 Robert Marc Friedman bør nevnes særskilt, for sin formidling av vitenskapshistorie i en så særegen kanal som dramatik for teatret. I tillegg kommer bøker og artikler for allmenntilgjengelig marked, der instituttets historikere har en særlig sterk posisjon. Det samme gjelder lærebøker i historie, på alle trinn fra innføringsbøker til bøker for masterstudenter. Signalene i statsbudsjettet for 2016 om at fagfelle-vurdert formidling kan få en plass i finansieringssystemet, er i så måte løfterikt.

Det er grunn til å spørre om den formidable formidlingsinnsatsen kan gå på bekostning av tid til egen forskning. Samtidig må det understrekes at nettopp formidlingen er noe av det som gir forskningen ved IAKH samfunnsrelevans: Uten å formidles til en bredere offentlighet kan

kunnskapen instituttets fag frembringer, vanskelig tas i bruk. Det må også understrekes at grensen mellom formidling og forskning ikke alltid er enkel å trekke, og måten den er trukket på i publiseringssystemet kan på noen felter virke vilkårlig.

Den digitale informasjonsrevolusjonen er i ferd med å endre måten formidlingen finner sted på: fra papir- og tradisjonelle etermedia til nettbasert formidling. Instituttet har tatt konsekvensen av dette ved å bære fram IAKHs tyngste formidlingsløft noengang: www.norgheshistorie.no, lansert i desember 2015 etter mer enn tre års utviklingsarbeid og med over fem hundre artikler av hundre forfattere, ca halvparten med tilknytning til IAKH. Neste skritt blir å konsolidere og videreutvikle nettstedet så det forblir relevant for elever i videregående skole, lærere og den historieinteresserte allmennhet – og for instituttets vitenskapelige ansatte som en kanal for formidling av kunnskap om norsk historie. Utviklingsarbeidet fram til lansering ble primært finansiert av UiO og Fritt Ord. Den sistnevnte finansieringskilden er ikke aktuell etter oppstart. IAKH må derfor vurdere hvilke ambisjoner instituttet skal ha for videreutviklingen, og hvordan disse kan finansieres. Ikke minst må instituttet organisere og forankre det daglige arbeidet med nettstedet på en bærekraftig måte, som en del av den regulære driften. Det innebærer blant annet å undersøke nærmere de ansattes interesse for å bidra med nytt innhold, og finne mekanismer for å kanalisere formidlingsiveren inn til Norgheshistorie.no.

Norgheshistorie.no er en av flere digitale formidlingskanaler. Instituttets forskere er aktive også i andre slike kanaler, men dominerer ikke nye sosiale medier på samme måte som tradisjonelle kanaler. Kanskje er dette i noen grad et generasjonsfenomen. Det er likevel et spørsmål om instituttet bør foreta seg noe for å oppmuntre til formidling i nye kanaler. Alle slike kanaler er ikke like velegnet for lengre tekster, men flere av dem har egnede delingsfunksjoner. Og nettsteder som Research Gate og Academia.eu er skreddersydd for akademikere, med mulighet for henvisninger til og nedlastinger av egne arbeider. Det skulle videre ikke være noen grunn til at IAKH ikke skulle ha profilerte bloggere blant de faste vitenskapelig ansatte. Faggruppen i samtidshistorie har gått foran med å lansere sin egen blogg. Det er behov for å utvikle en kommunikasjonsstrategi tilpasset digitale medier.

IAKH vil:

- Videreutvikle Norgheshistorie.no i tråd med responsen fra brukerne og interessen til instituttets vitenskapelige ansatte innenfor tilgjengelige økonomiske rammer.
- Utvikle en kommunikasjonsstrategi tilpasset digitale medier.

Arbeidsmiljø

IAKHs fag har ikke alltid vært kjent for et forbilledlig arbeidsmiljø. Særlig på historie har forholdet mellom vitenskapelige ansatte gitt faget et fortjent dårlig rykte og negativ oppmerksomhet i media knyttet til oppsigelsesrettssaken i 2009. Desto gledeligere da å kunne slå fast at arbeidsmiljøet på instituttet i dag er uten konflikter mellom faste vitenskapelig ansatte.

At arbeidsmiljøet er godt betyr ikke at det er uten utfordringer eller forbedringspotensiale. Et problem IAKH er alene om på HF, er vanskelighetene knyttet til det faktum at instituttets tre fag holder til på tre forskjellige adresser: Blindernveien 11, Frederiks gate 3 og Niels Treschows hus. Det vanskeliggjør integrasjon og samrøre over faggrensene. Særlig uheldig er det for deler av arkeologi og konservering, som kan ha nytte av felles laboratoriefasiliteter. En samlokalisering av disse to fagene, men helst av hele instituttet, står høyt på ønskelisten. Dette vil bedre ikke bare

arbeidsmiljøet til de ansatte, men også til studentene. Ekstra problematisk er det at bachelorstudentene i arkeologi og konservering, som har undervisningsrom og lesesaler på Øvre Blindern, har så lang avstand til masterstudenter og lærere i arkeologi og konservering.

Et annet rom for forbedring ligger i kjønnsbalansen blant de faste vitenskapelig ansatte på konservering og historie, der staben er henholdsvis helt kvinne- og svært mannsdominert. Dette henger nok i noen grad sammen med kjønnsbalansen blant studentene, og forsterker trolig denne i og med at studentene møter få rollemodeller av det underrepresenterte kjønn. Konservering er et så lite fag, og de faste vitenskapelig ansatte har så langt igjen til pensjonsalderen, at mulighetene til å endre kjønnsbalansen gjennom naturlig avgang synes liten. UiOs rekrutteringspolitikk gir dessuten ingen anledning til å ansette menn fremfor kvinner i kvinne- og mannsdominerte fag i situasjoner der søkere av ulikt kjønn står forholdsvis likt.

På historie er utskiftningen som følge av oppnådd pensjonsalder så stor at det ikke burde være umulig å jevne ut kjønnsbalansen; her er dessuten moderat kjønnskvotering et virkemiddel. I praksis har det imidlertid vist seg vanskelig å få gode nok kvinnelige søkere til at de når opp i konkurransen i et fag der søkerfeltet til tematisk åpne stillinger ofte domineres av arbeidssomme og ambisiøse mannlige historikere fra land med et mindre likestilt kjønnsrollemønster og med overveldende publikasjonslister både kvantitativt og kvalitativt. Slik sett er det grunn til å glede seg over at instituttet uten bruk av noen form for kjønnskvotering har kunnet tilsette tre kvinner i de ni faste vitenskapelige stillingene som har blitt besatt etter 2011. I samme periode har imidlertid like mange kvinner gått av med pensjon. Det faktum at ingen kvinner i historie passerer aldersgrensen før 2020 gir muligens grunn til forsiktig optimisme på vegne av kjønnsbalansen, særlig når vi tar i betraktning at to faste vitenskapelige stillinger er under bedømmelse, og at utlysingsplanen for 2016 og 2017 inneholder ytterligere fire stillinger.

Generasjonsskiftet har ført til en internasjonalisering av den vitenskapelige staben på IAKH i og med at forholdsvis mange av de nyansatte i senere år har vært utlendinger. Søkermassen ved de siste årenes utlysninger tilsier at denne tendensen vil fortsette. Det økte utenlandske innslaget er en berikelse for fagmiljøene, men også en utfordring i form av språklige og kulturelle forskjeller. Integrasjon av forskere og lærere fra andre land går ikke av seg selv. En forutsetning for vellykket integrering er rask og omfattende norskopplæring, ikke minst fordi man ikke ta fullt del i den faglige og organisatoriske utviklingen av instituttet uten å beherske norsk. Instituttet må arbeide for å sikre at kultur møtene og integrasjonen blir vellykket for alle parter. Den eksisterende mentorordningen er viktig i så måte, men de viktigste kultur møtene og det meste av integreringen vil måtte foregå i faggruppene, som har et særlig ansvar for å ta godt imot nyansatte – hva enten de er fra inn- eller utland.

IAKH vil:

- Arbeide for en samlokalisering av IAKHs tre fag, særlig arkeologi og konservering.
- Øke anstrengelsene for å bedre kjønnsbalansen blant faste vitenskapelig ansatte i historie ved å utvikle en egen likestillingsstrategi for faget.
- Sikre at utenlandske medarbeidere blir godt mottatt og raskt integrert, gjennom mentorordning, norskopplæring og fokus på integrasjon i faggruppene.